

29. Perjantaina 15 päivänä huhtikuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja:

- 1) Toisen varapuhemiehen vaali 754
- 2) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali 755

Kolmas käsittely:

- 3) Ehdotukset laeiksi henkilörekisterilain ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta sekä laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta ”

Hallituksen esitys n:o 311/1993 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1

- 4) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain sekä sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta 756

Hallituksen esitys n:o 302/1993 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1

- 5) Ehdotukset ammattitutkintolaiksi sekä laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 286/1993 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen käsittely:

- 6) Ehdotus laiksi taidenäyttelyiden valtionakuusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 760

Hallituksen esitys n:o 20
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen käsittely:

- 7) Ehdotus laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle 760

Hallituksen esitys n:o 4
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

- 8) Ehdotus laiksi kirkkolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 19
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2

Esitellään:

- 9) Ed. Rinteen lakialoite n:o 17 laiksi työeläkelain muuttamisesta ”

- 10) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus vuodelta 1993 (K 2) 774

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 11) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 36) ”

- 12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 275/1993 vp) ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Ala-Harja, Alho, Anttila U., Astala, Backman, Björkenheim, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Jurva, Kankaanniemi, Kekkonen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laukkanen V., Laurila, Leppänen P., Lipponen, Nordman, Näsi, Paasio, Pokka, Polvinen, Puhakka, Renlund, Ryyänen, Saari, Salolainen, Suominen, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Urpilainen, Viinanen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Tuomioja, Ryyänen ja Alho.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Jurva ja Puhakka, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Backman, Björkenheim, Gustafsson, V. Laukkanen, P. Leppänen, Lipponen, Nordman, Näsi, Polvinen, Renlund, Saari, Tennilä, Urpilainen ja Viinanen.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 118, 122, 123, 125, 135, 139—141, 143—146, 148—151, 154, 156—158 ja 161. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Toisen varapuhemiehen vaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on toisen varapuhemiehen vaali vuoden 1994 varsinainen valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Vaali toimitetaan umpilipuin noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 2 momentin ja työjärjestyksen 45 ja 46 §:n säännöksiä. Huomautan, että lipuissa saa olla ainoastaan valittavan nimi ja tarvittaessa ammatti niin selvästi ilmaistuna, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Vaali toimitetaan kahta

uurnaa käyttäen, ja edustajain tulee tuoda äänestyslippunsa uurnaan siinä järjestyksessä kuin heidän nimensä on huudettu.

Vaalitoimituksessa pyydän avustamaan seuraavat edustajat: Väistö, Törnqvist, Jouppila ja Nikula.

Vaalitoimitus alkaa.

Puhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet ed. Pelttari 145 ääntä, ed. Väyrynen 9 ääntä ja seuraavat edustajat kukin yhden äänen: Kuuskoski, Niinistö ja Rinne. Tämän lisäksi on annettu 5 tyhjää äänestyslippua.

Puhemies: Kun äänestyksessä ed. Pelttari on saanut ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1994 varsinainen valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Ed. Tuomioja merkitään läsnä olevaksi.

Toisen varapuhemiehen juhlallinen vakuutus

Puhemies: Kehotan nyt valittua toista varapuhemiestä eduskunnan edessä antamaan valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 3 momentissa säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Puhujakorokkeelle asettuen lausuu

Toinen varapuhemies **Pelttari:** Minä Seppo Viljo Pelttari vakuutan, että minä puhe-
miestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Jag Seppo Viljo Pelttari försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla finska folkets, riksdagens och regeringens rätt i enlighet med grundlagarna.

Kirjelmä toisen varapuhemiehen vaalista

Puhemies: Tarkistamista varten esitellään äsken toimitettua eduskunnan toisen vara-

puhemiehen vaalia koskeva tasavallan presidentille osoitettu kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

”Tasavallan Presidentille

Sitten kun maanviljelijä Mikko Pesälä, joka vuoden 1994 varsinaisten valtiopäivien alussa valittiin eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi, on pyynnöstä vapautettu mainitusta toimesta 12 päivästä huhtikuuta 1994 lukien, eduskunta on tänään toimittanut uuden vaalin ja on tällöin valittu toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1994 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi varatuomari Seppo Pelttari.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1994”

”Till Republikens President

Sedan jordbrukare Mikko Pesälä, som i början av 1994 års lagtima riksdag valdes till riksdagens andre vicetalman, på begäran har befriats från detta värv från och med den 12 april 1994, har riksdagen denna dag förrättat nytt val. Därvid har vicehäradshövding Seppo Pelttari valts till andre vicetalman för den återstående tiden av 1994 års lagtima riksdag.

Helsingfors den 15 april 1994”

Kirjelmä hyväksytään.

2) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 2) asiana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valtiokunnan jäseneksi ja varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti:

sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäseneksi ed. Vehkaoja ja

häneltä vapautuvalle sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan varajäsenen paikalle ed. Hurskainen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi henkilörekisterilain ja yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta sekä laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 311/1993 vp

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Tähän henkilörekisterilakiin liittyvän asetusluonnoksen, jossa määritellään henkilömatrikkelia varten kerättävät rekisteröidyn henkilön tiedot, henkilötiedoista puuttuu minun mielestäni hyvin oleellinen asia eli rekisteröidyn appivanhempien tiedot. Sinänsä tämä on pieni asia, mutta kun henkilömatrikkeleja käytetään myös sosiologisiin tutkimuksiin, niin tutkimuksista tulee silloin puutteellinen, ellei tutkija saa tietää, mihin sukuun ihminen on naitu. Toiselta puolen tuntuu käsittämättömältä, että yksilön henkilötietoihin ei sisälly se, ketkä ovat hänen appivanhempiensä.

Tämän vuoksi ehdotan vastalauseen mukaista perustelulausumaa, joka korjaisi tämän tilanteen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut todella mielenkiintoista juuri kuulla, että ed. Ukkola on ruvennut kiinnittämään aivan olennaisiin asioihin huomiota, mm. appivanhempiin. Ei muuta.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Ukkola totesi, tämä tieto erilaisissa matrikkeleissa, joiden julkaiseminen jatkuvasti lisääntyy ja joihin suurin osa täällä eduskunnassakin olevia kansanedustajia tavalla tai toisella osallistuu, on asia, joka kiinnostaa myös tutkimusta.

Näin ollen, arvoisa puhemies, haluan kannattaa ed. Ukkolan tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ukkola ed. Nikulan kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ukkolan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 57. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain sekä soti-lasoikeudenkäyntilain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 302/1993 vp

Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset ammattitutkintolaiksi sekä laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 286/1993 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kun käsitelimme ammattitutkintolakia toisessa käsittelyssä, teimme ehdotuksen, joka liittyi 4 §:ään ja joka olisi tarkoittanut sitä, että työnantajien ja työntekijöiden edustukset olisivat am-

mattitutkintolautakunnissa saman suuruiset. Valitettavasti ehdotus ei saanut riittävää kannatusta, joten se hylättiin enemmistön päätöksellä.

Toteutuessaan lain pitäisi mahdollistaa työelämässä toimivien ammatillisen peruskoulutuksen saaneiden tasavertaisuus suhteessa muodollisen koulutuksen saaneisiin. Ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomat tutkinnot lisäävät ammatillista tasa-arvoa aloilla, joilla peruskoulutukseen hakeutuminen on esimerkiksi sukupuolisidonnaista. Tutkintotoimikuntiin ehdotettu kolmikantaperiaate lisää tutkintojen uskottavuutta, takaa suoritusten laadun suhteessa työelämän tarpeisiin ja vastaa samalla keskeisten EU-maiden käytäntöä.

Eta-sopimuksen perusteella tapahtuva työvoiman liikkuminen ja työpaikan saanti voi edellyttää kolmikantaperiaatteella hyväksyttyä tutkintotodistusta ja ammattikirjaa myös alle kolmivuotisia opintoja vastaavissa tehtävissä. Tämä kohta on Metallityöväen liiton lausunnosta. Tärkeintä on, että laki ei tule kilpailijaksi ammattikouluissa opiskeleville oppilaille eikä myöskään oppisopimuskoulutuksen piirissä oleville opiskelijoille.

Arvoisa puhemies! Kun laki on nyt uusi, haluan tehdä sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti viisi perustelulausemaehdotusta.

1) ”Eduskunta edellyttää, että sekä nuorisosaateella että aikuiskoulutuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien ja tutkintovaatimusten perusteet ovat eduskunnan vuonna 1990 ja valtioneuvoston vuonna 1993 hyväksymien näkemysten mukaisia. Näin myös aikuisopiskelijalle turvataan mahdollisuus laaja-alaisiin, yli perinteisten ammattilohkojen muodostettaviin opintoihin. Ammattitutkintoa suositavalla tulee olla oikeus saada opetusta, joka edistää hänen yleisiä, kansainvälistyvässä työelämässä ja yhteiskunnassa tarpeellisia valmiuksiaan.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että uutta tutkintojärjestelmää sovellettaessa ei muodostu kahta erilaista ohjausjärjestelmää ja että uusi järjestelmä ei vähennä nuorison halukkuutta hakeutua normaaliin ammatilliseen peruskoulutukseen.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että ammatillisista oppilaitoksista annetun lain nojalla suoritettujen tutkintojen ja ammattitutkintolain mukaisten tutkintojen pitää olla keskenään tasa-arvoisia ja sisällöiltään vertailukelpoisia.”

4) ”Eduskunta edellyttää huolehdittavan siitä, ettei tutkintomaksu nouse niin suureksi, että se

estäisi hakeutumasta ammattitutkintoihin ja niiden edellyttämiin näyttökokeisiin.”

5) ”Eduskunta edellyttää huolehdittavan siitä, etteivät kuntien ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuudet pienene aikuiskoulutuksen rahoitusjärjestelmän ja laskentapäivien epäsuotuisan vaikutuksen vuoksi.”

Arvoisa puhemies! Tässä nämä ehdotukset olivat.

Ed. Ryynänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Olen ammattitutkintolain toisessa käsittelyssä käyttänyt puheenvuoron, jossa esittelin vasemmistoliiton käsityksiä tästä lakiesityksestä. Samalla kun vasemmistoliiton ryhmässä siis hyväksymme lakiesityksen osana laaja-alaisen jatkuvan koulutautumisen tavoitetta, haluan vielä kerran korostaa tämän lain oleellisesti tärkeintä asiaa, josta ei saa muodostua lain ongelma-kohtaa.

Nyt hyväksyttävänä oleva koulutuspoliittinen ratkaisumalli edellyttää nimittäin erittäin tarkkaa valvontaa siitä, minkälaista ammattitaitoa ja ammattiosaamista näillä tutkintovaatimuksilla mitataan, minkälaisia siis ovat ammattitutkintojen perusteet. Niiden on ehdottomasti edistettävä laaja-alaisen ammattitaidon ja ammattisivistyksen sekä monialaosaamisen kehittymistä, mikä samalla edistää yleisiä kansainvälistyvissä työelämässä ja yhteiskunnassa tarpeellisia valmiuksia. Ellei näitä osaamisen muotoja tavoitella, olemme tekemässä karhunpalveluksen ammatilliselle koulutukselle ja erityisesti tulevaisuuden ammatilliselle osaamiselle.

Toivon hartaasti, että opetushallitus ottaa vaarin näistä näkemyksistä, mitkä siis ovat mielestäni ehdottomasti tulevaisuuden ammatillisen osaamisen ydinkohtia. Näistä on myös sivistysvaliokunta lausunut mietinnössään ja oppositio omassa vastalauseessaan.

Tutkintotoimikuntien rooli nyt käsiteltävänä olevassa laissa on oleellinen suuri. Siksi olisi minun mielestäni pitänyt erityisen tarkasti kiinnittää huomiota tutkintotoimikuntien valintatapaan, jäsenten laaja-alaiseen asiantuntemukseen, jotta nämä laille asetetut tavoitteet toteutuisivat. Siksi ehdotankin nyt lain kolmannessa käsittelyssä perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää, että tutkintotoimikuntiin valitaan sekä työelämän että koulutuksen asiantuntijoita, jotka edustavat alakohdaisen

ammattitaidon lisäksi laaja-alaista ammattiosaamista, ammattisivistystä sekä kansainvälistyvän työelämän ja yhteiskunnan tarpeellisia kansalaisvalmiuksia.”

Rouva puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä yhtyy myös sivistysvaliokunnan oppositioryhmien mietinnön vastalauseeseen liitettiin lausumaehdotuksiin. Kannatan siis kaikkia ed. Tykkyläisen ehdotuksia.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Astalan tekemä perustelulausumaehdotus on varsin perusteltu. Aikanaan kun tämä asia tuli sivistysvaliokuntaan, jossa SMP:llä ei ollut silloin edustusta, puhuin muistaakseni ed. Gustafssonille, että hän pyrki saamaan myös erään ammattialan, kampaamo- ja kähertäjäalan asiantuntijat kuultaviksi valiokunnassa. Ainakin he ovat antaneet lausunnon. Tuolta ammattialalta silloin tuotiin esille nimenomaan se, että tällainen työelämän edustus ammattitutkinnoissa olisi välttämätöntä, koska työelämän edustajat joutuvat sittemmin yhdessä työskentelemään näiden henkilöiden kanssa, jotka tämän tutkinnon suorittavat. On hyvin tärkeää, että heidän näkemyksensä siitä, onko kyseinen henkilö pätevä aloittamaan tuon ammatin vai ei, tulisi näkyviin.

Rouva puhemies! Tämä on hyvin kannatettava ehdotus, ja näillä perusteilla itsekkin kannatan sitä äänestyksessä, mutta vain tätä ed. Astalan tekemää ehdotusta ja aikaisemmin mainituilla perusteilla. Olen ollut mukana siinä jo aikaisemminkin.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puhui kyllä aivan asiaa, mutta koko tämän lain henki on juuri tämän suuntainen kuin hän vaati. Juuri työelämän ja koulutuksen yhteensovittaminen on tässä tärkeä asia ja se, ettei ole väliä, missä koulutuksen saa. Tutkintokokeella, päättökokeella osoitetaan pätevyys.

Valiokuntahan lausui omassa mietinnössään tutkintotoimikunnista, että tutkintotoimikunnilla pitää olla syvää ja laaja-alaista teoreettista ja käytännöllistä oman ammattialan tietoa ja taitoa. Tutkintotoimikunnilla on myös oltava riittävä tuntemus ruotsinkielisten oppilaitosten edellytyksistä järjestää tutkintoja. Toimikuntien verkostoa ei saa muodostaa tarpeettoman laa-

jaksi, eikä se saa aiheuttaa liikaa kirjavuutta maan eri osien välillä. Nämä kaikki asiat on otettu huomioon kyllä valiokunnassa ja lausuttu mietinnössä niistä.

Ed. Jouppila: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys, jota nyt käsittelemme kolmannessa käsittelyssä, olisi voinut tulla voimaan jo ehkä aikaisemminkin, koska tämä on ollut niitä positiivisia lakiesityksiä, joita on odotettu yhteiskunnan eri osapuolten taholta, niin työnantaja-, työntekijä- kuin myös opetusviranomaisten taholta. Se nimenomaan luo tässä tilanteessa, missä elämme suurten muutosten, työttömyyden ja kansainvälistymisen aikana, ihmisille joustavuutta pätevöityä ammattiin. Tämä on tärkeätä nimenomaan aikuisen kannalta, joka pystyy siten ottamaan kaiken työelämän kokemuksen huomioon ja saamaan lisää koulutusta. Tämä on myös elinkeinoelämälle tärkeä sikäli, että he tietävät saavansa pätevää, kielitaitoista ja kansainväliseenkin työskentelyyn sopivaa henkilökuntaa. Valiokunnassakin tätä käsiteltiin hyvin yksimielisen hengen vallitessa. Samoin ilahduttavaa oli, että myös asiantuntijat olivat tähän tyytyväisiä.

Kun sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton taholta näitä ponsia tehdään, niin kuten jo ed. Ala-Harja edellisessä puheenvuorossa totesi, nämä sisältyvät jo hyvin suuresti jopa lain perusteluihin ja siten myös sivistysvaliokunnassa tekemämme mietinnön perusteluihin, mutta tässä ne on vain saatettu ponnien muotoon. Itse uskon ja kaikki me, jotka emme halunneet näitä ponnien muotoon saattaa, uskomme, että nämä asiat sen yhteisymmärryksen vallitessa, mikä asiantuntijakuulemisessa tuli esille, menevät eteenpäin. Tämän lain henki on juuri sellainen.

Ilolla on nyt tervehdittävä, että olemme kolmannessa käsittelyssä ja saamme tämän lain voimaan mahdollisimman pian. Sitähän nimenomaan työelämän osapuolet ja ihmiset, joita asia koskee, odottavat.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Jouppilalle ja samalla ed. Ala-Harjalle haluan korjata heidän väärän käsityksensä. Kun he toteavat, että sivistysvaliokunnan mietinnössä olevassa kohdassa edellytettiin samoja asioita tai todettaisiin samoista asioista, joita minun ponteni käsittelee, näin ei ole asianlaita. Ensinnäkin mietinnössä oleva kohta ei ole ponsi. Tärkein ero on kuitenkin se, että mietinnössä olevassa kohdassa edellytetään vain syvää ja laaja-alaista teoreettista ja käytän-

nöllistä oman ammattialan tietoa ja taitoa. Se ei totisesti tänä päivänä enää riitä, vain oman ammattialan taito.

Minun ponnessani todetaan, että tutkintotoimikuntiin tulee valita sekä työelämän että koulutuksen asiantuntijoita, jotka edustavat alakohdittaisen ammattitaidon lisäksi laaja-alaista ammattiosaamista, ammattisivistystä sekä kansainvälistyvän työelämän ja yhteiskunnan tarpeellisia kansalaisvalmiuksia. Minä en tyydy siihen, että vain tämä yksi ammattiala ja sen taitaminen riittää, koska se ei enää tänä päivänä eikä varsinkaan tulevaisuudessa tule totisesti riittämään ammatillisen osaamisen suhteenkaan.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Samalla totean edustajille Jouppila ja Ala-Harja, että me emme ole tehneet näitä ponsia sen johdosta, että me tekisimme politiikkaa, vaan me olemme tehneet ponsiehdotukset sen johdosta, että kysymyksessä on uusi tutkintojärjestelmä, niin kuin jo puhuin äsken. Sen johdosta myös tälle tutkintojärjestelmälle on luotava valvontajärjestelmät ja myös taloudelliset resurssit, jotta me voimme turvata tämän tutkinnon ja sen toteutumisen, jotta siitä olisi tulevaisuudessa hyötyä opiskelijoille.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Muis-tutan ed. Astalaa yksimielisesti tekemästämme ponnesta, jossa edellytettiin juuri laaja-alaisuutta. Tämä ponsi yhdessä tutkintotoimikunnasta lausutun kanssa tuo riittävän laaja-alaisuuden. Sitä mielestäni ei enää tarvitse uusilla ponsilla vahvistaa.

Vielä ed. Aittoniemelle huomauttaisin, että tuntuu siltä kuin ääni olisi Jaakobin ääni mutta kädet Eesaun kädet.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Tykkyläiselle totean, että politiikkaa tässä talossa on kaikki, mitä tehdään. Eihän se siitä miksi-kään sen kummemmaksi muutu. Poliitiikkaa ovat nämä teidän pontennekin. Ed. Astalan tekemä ponsi tuli heti paperista vastaan, että tuossa on sellainen asia, josta minuakin on kentältä patistettu huolehtimaan, että tällainen asia tulisi täällä hyvin tarkoin esille. Minulla vain ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa siihen, koska en ollut sivistysvaliokunnassa, mutta ed. Gustafssonin kautta olen pyrkinyt aikanaan siihen, että tämä asia tulisi esille.

Täytyy sanoa, ed. Ala-Harja, että en tiedä, kuinka karvaista Eesauta tarkoittatte ja missä sen kädet ovat, mutta minä en käsittänyt siitä osasta yhtään mitään. Tämä asia on juuri niin kuin olen sanonut, se ei muutu siitä miksikään.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Vielä keran totean ed. Ala-Harjalle, että juuri sillä perusteella, jonka äsken esiin toitte, teidänkin pitäisi hyväksyä minun ponsiesitykseni. Sivistysvaliokunta on todella tehnyt ponnien, jossa edellytetään riittävän laaja-alaista tutkintoa. Kiitos siitä. Se on hyvä ponsi. Ponnesta juuri seuraa se, mitä jatkossa pitää sanoa. Tutkintotoimikuntiin pitää valita sen mukaisesti ihmisiä. Alakohtainen ammattitaito ei riitä, vaan sen lisäksi pitää edustaa laaja-alaista ammattiosaamista, ammattisivistystä sekä kansainvälistyvän työelämän ja yhteiskunnan tarpeellisia kansalaisvalmiuksia. Siis yhden ammattialan tuntemus ja osaaminen ei riitä enää tänä päivänä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Astalan kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaisia viittä perustelulausemaa.

Ed. Astala ed. Tykkyläisen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että tutkintotoimikuntiin valitaan sekä työelämän että koulutuksen asiantuntijoita, jotka edustavat alakohtaisen ammattitaidon lisäksi laaja-alaista ammattiosaamista, ammattisivistystä sekä kansainvälistyvän työelämän ja yhteiskunnan tarpeellisia kansalaisvalmiuksia."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Tykkyläisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 68. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 58 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 87. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 3) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 3) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 70. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 4) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 4) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 71. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 5) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tykkyläisen 5) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 72. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 70. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

**6) Ehdotus laiksi taidenäyttelyiden valtiontakuu-
ta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 20
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-
lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**7) Ehdotus laiksi eräiden valtion ammatillisten
oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kun-
nalle tai kuntayhtymälle**

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 4
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi kirkkolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 19
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa tämän asian käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**9) Ed. Rinteen lakialoite n:o 17 laiksi työllisyyslain
muuttamisesta**

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R i n n e : Rouva puhemies! Oikeastaan tämä asia kuuluisi hallitukselle eikä oppositiolle, nimittäin nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden hoitaminen tai edes niitten asiointen jonkinlainen valmistelu, mutta kun tästä ei näytä mitään tulevan tämän porvarikomennon aikana, ajattelin, että minä teen sitten itse sen.

On tietysti aika vaarallista ruveta tällaisia lakiesityksiä tekemään. Aina kun oppositio on esittänyt joitakin elvyttäviä tai työllistäviä toimia, niin valtiovarainministeri Viinanen on nostonut kovan metelin, että korot nousevat. Olen tässä odotellut, että saattaa hyvinkin niin käydä, että nyt kun demarien gallupluvut ovat vähän korkeat, niin ruvetaan varoittelemaan tästä vaalivoitosta, että korot voivat siitä nousta.

Mitä on tapahtunut tämän hallituksen aikana pitkäaikaistyöttömyyden elikkä syrjäyttävän työttömyyden kohdalla? Eihän lyhytaikainen työttömyys, jos on viikon työttömänä ja toimeentuloturva on sinä aikana taattu ja turvattu, ole mikään ongelma. Ongelma on nuorisotyöttömyys, nuorten alkutyöttömyys ja pitkittävä, syrjäyttävä työttömyys. Se on ongelma. Minä katson tätä yksilön lähtökohdista.

Jos tämä hallitus saa jatkaa keväthangille 95, niin meillä on neljännesmiljoona pitkäaikaistyöttöntä, siis yli vuoden työttöminä olleita ihmisiä. Se on kyllä niin mahdoton luku, että sitä ennen ihan varmasti tapahtuu sellaisia asioita ainakin yksilötasolla yhä enemmän, joita kukaan ei toivo.

Mikä tässä on pahinta, nuoria, lapsiperheitä eritoten, on yhä enemmän ja enemmän pitkäaikaistyöttömien joukossa. Sen seuraukset ovat kaikkein kielteisimmät. Se näkyy nyt jo, kuten ihmiset kouluissa, päiväkodeissa ja muualla kertovat. Lapsethan reagoivat ensimmäisinä, tietenkin, eli tässä isketään kyllä kaikkein arimpaan kohtaan aivan kohtuuttomalla tavalla. Eikä mitään muuta kuulu hallituksen taholta, ei mitään muuta, kuin että pitäisi vielä vain leikata toimeentuloa. Työstä ei toivoakaan ja toimeentuloa pitäisi leikata jatkuvalla syötöllä. Sen tien päässä

ovat leipää kerjäävät mukulat ja nyytteineen josakin tuvan penkillä istuvat huutolaiset. Sehän on lopputulos, jos sosiaaliturva poistetaan. Se on väistämätön seuraus.

Lakiesityksessä lähdetään yksilön tasolta. Niin hullu mies minä en ole, että minä kuvittelin, että työllisyyslailla hoidettaisiin koko maan työllisyys. Ei tietenkään! Tämä koskee vain yksilötasoa, ja niin on kaikki aina koskenut, mitä minä olen esittänyt tämän asian yhteydessä. Siis jos henkilö haluaa palkkatyövaihtoehdon, niin se järjestetään hänelle yksilötasolla. Yksilötaso ei ole millään tavalla ristiriidassa yleisten työllisyyttä parantavien toimenpiteitten kanssa. Se niveltty ja kuuluu niihin mukaan.

Olen joskus miettinyt, että hallitus on aika karsea sillä tavalla, että joko siltä puuttuu ammattitaito kokonaan tai sitten sillä on ideologia. Jotakin hyvin vastenmielistä siellä on. Nimittäin sosiaaliturvan alasajo on hyvin suurella ammattitaidolla tehty, erittäin korkealla ammattitaidolla. Esimerkiksi kun venytetään sitä aikaa, ettei saa toimeentuloturva, vaan pitää olla töissä tietty aika, putoavat nuoret pois toimeentuloturvan piiristä, ja kun pitkäaikaistyöttömyyttä venytetään tarpeeksi, niin ihmiset putoavat ansiosidonnaiselta toimeenturvalta. Eli lyödään niin kuin puukkoa kahdelta puolelta ja pudotetaan ihmiset. Ihan tällä pitkäaikaistyöttömyydellä voidaan ratkaista ansiosidonnainen työttömyyden aikainen toimeentuloturva hyvin tehokkaasti. Ei tarvitse muuta kuin lisätä pitkäaikaistyöttömyyttä jatkuvasti, niin lopputuloshan on väistämättä se, että ei ole kohta toimeentuloturvamenojaan.

Pelastusarmeija hoitelee sitten asioita. Niin kuin joskus kirjoitin, niin kauan on demokratia vielä, kun eivät suojeluskuntien esikunnat jaa leipää, vaan Pelastusarmeijan ihmiset.

Sosiaaliturvan alasarjojen projekti, joka on menossa, on äärimmäisen suurella ammattitaidolla tehty. Minua ihmetyttää se kaikkein eniten, etteivät yhtään hälytyskellot soi, kun kaikkea nyt nähdään ja koetaan, mitä syrjäytymisestä seuraa. Meillä on kansainvälisiä kokemuksia siitä ihan riittävästi eli varmasti tietoa pitää olla olemassa, ettei sitä tehdä aivan hölmöyttä. En minä omaatuntoa ole kaivannut, eihän näillä mitään omaatuntoa tietenkään ole, se on eri asia, mutta pitäisi olla jonkinlaista itsesuojeluväistoa, yhteiskunnan suojelua tavallaan, demokraattisen järjestelmän suojelua, sitä nyt ainakin. Siihen kannattaisi jonkin verran kyllä kiinnittää huomiota.

Tässä on nyt sama periaate, jota Ranskan hallitus käytti. Siellähän oli nuorisomellakoita, niin kuin hyvin tiedätte. Siellä oli tarkoitus tehdä nuorten palkka-ale, ja ranskalaisnuoriso nosti metelin, koska täytyihän ranskalaisella nuorella toimeentulo olla työstä. Niin pitäisi kai suomalaisellakin olla.

Hallituksen pitkäaikaisen ja nuorisotyöttömyyden estämistoimet ovat menneet plörinäksi, aivan plörinäksi, koska meillä on todella ne neljännesmiljoona pitkäaikaistyöttömiä vuoden päästä ja kasvu jatkuu useitten tuhansien työttömien kuukausivauhtia. Miksi tämä homma on mennyt täysin plörinäksi? Se on varmasti mennyt sen takia, koska tässä haaveillaan jostain palkka-alesta, toisin sanoen, etteivät nuoret enää saisi palkkaa työstään, vaan he menisivät sosiaalitoimistoon jollakin työllistämislapulla ilmaistyövoimana. Meillä ei ole vain nuoriso noussut niin kovaan vastarintaan kuin se on esimerkiksi Ranskassa noussut.

Lakiehdotus lähtee siitä nimenomaan, että ihmisille maksetaan normaali palkka ja se subvenoidaan työnantajalle juuri samalla tavalla kuin Ranskan hallitus nyt tekee. Ranskan hallituksen tavoitteena on, he ovat varmoja siitä, laskelmat ovat hyvin pitävät, minä olen nähnyt niitä, että noin neljännesmiljoona ihmistä työllistetään parin kuukauden aikana. Nuoriso on tähän tyytyväinen, he pärjäävät sillä, saavat palkkaa. Kokonaisnettokustannukset eivät lisäännä, aivan samalla lailla kuin ns. Rinteen mallissa laskettiin, ja valtiovarainministeriön ylin virkamiehistö tarkisti laskelmat. Oli seurantaryhmä siis ulkopuolelta. Ei se ollut oma projekti, joten me emme itseämme tuljottaneet, vaan sieltä tuli vastaus. Se vastaus oli, että kokonaistaloudellisesti on edullisempaa työllistää nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä kuin syrjäyttää heidät yhteiskunnasta, siis kokonaistaloudellisesti edullisempaa.

Mutta nyt on se ongelma, että pitäisi kahta asiaa ajatella yhtä aikaa, ja siihen nämä meidän ministerimme eivät valitettavasti pysty, kun pitäisi kaksi asiaa pitää yhtä aikaa mielessä, menot ja tulot. Se on liikaa. Jos on eri momentilla esimerkiksi verotuloja, sehän on aivan kauheata, jos ne ovat eri sivulla budjettikirjassa. Eihän sitä voi millään ymmärtää, että se on sitä samaa. Tähän tautiin, josta minä nyt puhun, eivät auta lääkehoito eikä terapia, ei kumpikaan.

Minä olen yrittänyt tehdä esimerkiksi erilaisia kirjallisia ja muita kysymyksiä kymmeniä, yrittänyt valtiovarainministeriltä lähinnä saada joitakin laskelmia sen tueksi, että kuluttava työttö-

myys, jota nyt lisätään, on kokonaistaloudellisesti edullisempaa kuin tuottava työ. Mutta niitä laskelmia ei ole, ja ainoa vastaus oli se, että ne, jotka tällaisia puhuvat tai esittävät laskelmia, ovat populistieja. Myös Veronmaksajain Keskusliitto on tehnyt näitä laskelmia, lisensiaatti Hieta, TT on tehnyt Etelärannassa jne. Löytyy myös kapitalistileiristä ihan järkeviä laskelmia, jotka osoittavat juuri sen, että työllistäminen on edullisempaa. Vastaus on ollut hyvin tyyliä yksinkertainen esimerkiksi ministeri Viinasen taholta. Valtiovarainministeri sanoo, että ne, jotka tällaisia esittävät ja puhuvat, ovat populistieja, jotka leikkivät vakavalla asialla.

Eihän tällainen ole mitään talous- ja työllisyyspoliittista keskustelua, jos iskulauseita esitetään. Pitää olla numeroita, laskelmia ja ekonometrisiä malleja, siis matemaattisia malleja, ei tällaisia heittoja sinne ja tänne, että se on populistieja, populistieja, populistieja. On mahdotonta käydä mitään asiallista keskustelua silloin, ja se on osoittautunut täysin mahdottomaksi.

Me näemme nyt pikkuhiljaa, kun asia lähtee työvaliokuntaan, löytyykö hallituspuolueiden kansanedustajista ihmisiä, jotka ovat valmiita siihen, että me käänämme pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden ratkaisevaan laskuun, vai eikö vai jatketaanko tätä linjaa. Tässä on valmiit laskelmat. Kaikki on tehty, asetukset valmiit. Kaikki on valmiina. Kaikki on purutettu suorastaan niin kuin ennen, kun jotakin kuivaa leipää mukalalle purutettiin, on melkein kuin joku isoäiti olisi jauhanut sen suussa aivan puruksi, että sen voi vielä niellä, ettei siinä ole mitään vaikeuksia. Kaikki on valmiina, taloudellisesti neutraali, ei lisäkuluja ja pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys ratkaisevaan laskuun.

Minä lainaan lopuksi sanatarkasti jalkaväen kenraali Ehrnroothia. Kolme sanaa hän sanoi haastattelussa: "Töitä nuorille, perkele!"

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oli mukava pitkästä ajasta kuunnella ed. Rinnettä, hän on aina mukava kuunneltava. Mutta samalla huolestuin aivojeni kunnosta, koska minä en oikein koko aikana päässyt käsitykseen, mitä hän loppujen lopuksi ajoi takaa. Alussa hän ilmeisesti viittasi Lehdon komiteaan, joka on antanut synkkiä kuvia tulevaisuuden sosiaaliturvasta ja eläkkeistä. Jos näin olisi ollut, tämä hallitushan ei tule sellaisia toteuttamaan, ja sosialidemokraatit korkoja nostavan voittonsa jälkeen, ensi vaalien jälkeen, tulettestämään sen, että Suomessa eläkkeet laskisivat,

eläkeikä nousisi jne., ja myös työttömyyskysymykset tulevat kuntoon.

Minä olen samaa mieltä, ed. Rinne, vanhana työmiehenä, jätänä ja maailmaa kiertäneenä ja työtä tehneenä kuin tekin näistä asioista. Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on valtava ongelma. Työllisyyslaki, joka aikoinaan ansiokkaasti SMP:n silloisen eduskuntaryhmän ja Urpo Lep-päsen toimesta tähän maahan saatiin, oli hyvä laki, mutta se ei ole tarkoitettu näin valtavaa massatyöttömyyttä varten. Se ei ole ratkaisu tähän massatyöttömyyteen. Massatyöttömyyteen on ratkaisu vain se, että kotimarkkinatalouden pyörät lähtevät kulkemaan, kulku tavaran tuotannosta kaupan kautta kuluttajalle muuallakin kuin kirpputorilla saadaan liikkeelle, tätä kautta uusia työpaikkoja ja normaali ja terve toiminta liikkeelle. Tuskin se on kovin nopeata, vaikka parhaamme yrittäisimme kaikki. Ed. Rinnekin tulee sitten vuonna 95 näkemään, että se ei ole niin helppoa kuin puhujakorokkeelta hauskaasti puhella, siitä huolimatta että ollaan varmasti samaa mieltä, että tilanne on huolestuttava suomalaisessa yhteiskunnassa. Tuskin tässä salissa on ketään, niin porvaria kuin vasemmistolaisia, joka olisi toista mieltä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun taas oli erittäin helppo seurata ed. Rinteen ajatuksenjuoksua. Sen sijaan totean, että ed. Aittoniemi on hallituspuolueiden riveihin siirtynyt niin joustavasti, että harvoin sellaista loikkausta noin suvereenisesti on.

Ed. Rinne ansaitsee täyden arvostuksen siinä, että hän on ollut hyvin looginen kaikissa työllisyyskeskustelun vaiheissa ja omista toimitaan aikoinaan Rinteen mallin mukaisesti, joka ei ole huono malli ollenkaan, jos sitä vakavasti ryhdyttäisiin soveltamaan. Jos sitä olisi aikoinaan ryhdytty järkevällä tavalla soveltamaan, emme ilmeisesti olisi tällaisessa tilanteessa kuin nyt olemme, jota ed. Rinne aivan oikein kuvasi, sen sosiaaliset seuraamukset mukaan luettuna.

Mielestäni erittäin mielenkiintoinen yksityiskohta on se mekanismi, jolla nyt ajetaan työehtosopimusten yleissitovuutta nurin. Se on juuri tällainen vippaskonsti, palkanmaksu, jolla yritetään houkutelua töihin, ja siitä seuraa sen laatuinen suhtautuminen itse työntekoon, että loppujen lopuksi motivaatio menee ja todellinen perimmäinen syrjäytyminen tapahtuu. Se on vakava asia, siis todellinen henkinen irrottaminen vakavasta työnteosta. Siinä saa olla minkä värinen hallitus tahansa, joka yrittää sitä aikansa

korjata. Aivan riippumatta siitä, onko sininen, vihreä, musta tai mikä tahansa, aina on samat ongelmat edessä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rinne varsin värikkäässä puheenvuorossaan toi esiin sen erittäin suuren yhteiskunnallisen, koko Suomea käsittävän murhenäytelmän, joka maassamme on menossa. Sen asian kohdalla ei kenenkään ihmisen luulisi jäävän kylmäksi.

Se, että meillä on työttömiä runsaat puolimiljoonaa ja pitkäaikaistyöttömiä ja nuorisotyöttömiä erittäin paljon, on asia, jonka eteen luulisi olevan nyt viimeistään hallituksellakin tahtoa tarkastella ja tehdä kaikki mahdollinen. Jos ei yhtä mallia, niin kahta kolmea, erilaisia osasia, kaikkia pitäisi ymmärtääkseni kyetä käyttämään ja avoimin mielin etsimään ratkaisuja ja mahdollisuuksia ongelman hoitamiseksi.

Rohkenen kuitenkin epäillä, kun puhemiesneuvosto ehdottaa, että ed. Rinteen aloite lähetetään työasiainvaliokuntaan, että työasiainvaliokunta tulee äänestämään hallituspuolueiden äänin, että koko lakiesitystä ei oteta käsittelyyn. Todella toivon, että näin ei tapahtuisi, mutta pelkään pahoin, että hallituspuolueilla ei ole kiinnostusta asian hoitamiseen.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinne ei tuntunut olevan tietoinen tai ei ainakaan halunnut sitä julki tuoda, mitä hallituksessa on tälläkin viikolla iltakoulussa päätetty mm. nuorisotyöttömyyden osalta. En väitä, että se on ratkaisu, mutta se on niitä pieniä paloja, joita ed. Rimmi kuvailee.

Totuus on se, että vuodenvaihteessa 100 000 nuorta oli työttömänä, viime syksynä 60 000 jäi ulkopuolelle koulutuspaikan ja 40 prosenttia tästä massasta on ilman mitään ammatillista tutkintoa. Nyt ollaan lisäämässä koulutuspaikkoja, koska koulutuksen kautta on parempi tae saada joskus edes työpaikka. Arvio koulutuspaikkojen lisäämisen vaatimalle summalle on yli 600 miljoonaa, ja se jakautuu opetusministeriön ja työvoimaministeriön osalle, noin 400 ja 200 miljoonaa ovat nämä luvut. Kun otetaan huomioon säästävät työttömyyspäivärahat, siitä ei jää kuin vajaan 300 miljoonaa lisämenoja, ja ne on tarkoitus kattaa lisäbudjetilla, joka annetaan huhtikuussa. Koulutuspaikat suunnataan peruskouluun, lukioon, ammattikouluihin, korkeakouluhin ja lisätään oppisopimuskoulutusta, työpajakoulutusta. Muistaakseni työpajakoulutuksen ja

oppisopimuskoulutuksen osuus oli yli 9 miljoonaa päätöksessä.

Samalla heittäisin vähän palloa meille kaikille, myös puheenvuoron käyttäjälle, siitä, ovatko sosialidemokraattinen ryhmä ja ammattijärjestöt valmiit hyväksymään myös ne toimenpiteet, joilla se mätäpesäke puhkaistaan, että nuoret eivät lähde muutaman satasen marginaalin eron takia töihin. Aktiivisesti työtä hakeva nuorihan on harvinainen näky tänä päivänä, koska kortistosta saa vähän enemmän kuin opintotuki on. Tällaisena aikana, kun resurssit ovat vähäisiä, emme voi aina ajatella, että ylempi taso vetää alempaa, vaan joudutaan tekemään uudelleenjärjestelyjä niukkenevien voimavarojen uusjaosta.

Kurrin työryhmän mietintö on jätetty viime viikolla opetusministeriöön, ja se lähtee lausunnolle ammattijärjestöille ja työnantajapuolelle. Mietinnössä esitetään, että annetaan yhtä suuri tuki, olipa opiskelija tai minimipäivärahalla oleva. Markkamäärä on laskennallisesti siinä esitetty. Siten päästään työttömyysturvasta, joka ruokkii laiskuutta tiettyihin ihmisryhmiin ja joka on juuri sen henkisen irtaantumisen syy, josta ed. Pulliainen totesi.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Renko!

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Renko ehätti jo leimaamaan sosialidemokraatit syyllisiksi siihen, että ihmiset vertailevat työttömyysturvan ja opintotuen markkamääriä. Se on aika outoa. Olemme tietysti olleet rakentamassa kaikkia sosiaaliturvajärjestelmiä, niin opintotukea kuin työttömyysturvaakin, mutta varmastikaan emme ole olleet usuttamassa nuoria työttömiä jäämään kotiin vaan pyrkineet aktivoimaan yhteiskunnan toimia, joilla järjestettäisiin niin koulutustilaisuuksia kuin työharjoittelu- ja työpaikkoja. Sosialidemokraattien työllisyysaloitteessahan on tänä keväänä juuri ajettu uudenlaista nuorisotakuujärjestelmää, jossa jokaiselle nuorelle määrääjassa, vajaassa vuodessa, pystyttäisiin osoittamaan jokin näistä kolmesta.

Ed. Rengon viittaamaan kansliapäällikkötyöryhmän esitykseen pohjautuva toimintaohjelma koulutuspaikkojen lisäämiseksi on karsittu versio. Me olisimme tarvinneet alkuperäisen tasoisin esityksen, jossa pystyttäisiin keskimäärin 40 000—50 000 nuorta enemmän vuodessa kouluttamaan tai selvästi vähintäänkin puolittamaan nykyinen nuorisotyöttömyys.

Ed. Rinteen aloitteessa on pääpaino kiinnitetty pitkäaikaistyöttömyyteen, joka näinä aikoina on selvästi pahempi osa työttömyysongelmaa kuin nuorisotyöttömyys. Vaikka nuorisotyöttömyys kohtelee kaltoin heti työuran alussa nuoria, se perinteisesti väistyy nopeimmin suhdanteiden parantuessa. Sen sijaan pitkäaikaistyöttömyydestä on muodostumassa pysyvä, paheneva ja pitkittyvä ongelma suomalaisen yhteiskuntaan.

Tarvitaan pikaisesti enemmän työllistämiskipakkoja mutta myös muita toimia. Mikä on yksittäinen ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Koskinen!

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean määristä, että pääministeri Ahon asettaman kansliapäällikkötyöryhmän esityksen mukaanhan olisivat 30 000 ensisijaiset tälle vuodelle tulevat lisäkoulutuspaikat ja seuraaville vuosille 40 000 ja 40 000. Mikäli Suomi menee EU:hun, meillähän on mahdollisuus hakea sieltä myös sosiaaliturvapuolelta avustusta, jolloin näitä määriä voi nykyinen tai jatkohallitus sen mukaisesti nostaa, miten resursseja löytyy.

Tämä aihe on varmasti niin arka jokaiselle kodille ja jokaiselle nuorelle, ettei kannata syytellä, enkä tarkoittanut sitä, ed. Koskinen, että joku on tähän syyllinen. Me olemme ajautuneet tällaiseen tilanteeseen. Me hallinto- ja tarkastusjaostossa käymme läpi työllisyys- ja työttömyyskoulutusta, koska valtiontilintarkastajat ovat nosta-neet sen esille kertomuksessaan. Kyllä me huutavaa apua ja tukea tarvitsisimme työvaliokunnan puolelta, että joku perkaisi tämän todella auki. Sen mukaan, mitä me asiantuntijoita olemme kuulleet, jos muutosta yritetään, niin Kuntaliitto sanoo ei, ammattijärjestöt sanovat ei, työnantajaosapuoli sanoo ei. Eihän tästä mitään tule. Totuus on, että Suomen kansa on jääräpäistä. Kauanko meidän pitää tätä "eitä" toisillemme vakuuttaa? Kuinka syvälle suohon meidän on mentävä nuortemme kanssa, ennen kuin me olemme niin nöyriä, että puramme myös näitä järjestelmiä ja jaamme vähät rahat siihen, mihin ne riittävät?

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä hallituksen tähänastiset toimet osoittavat, että ne ovat epäonnistuneet erittäin surkeasti, jos pitkäaikaistyöttömyys on noussut enemmän kuin toisen maailmansodan jälkeen

yhdessäkään Euroopan maassa eli 33-kertaistunut. Työllisyyslain murskaaminen — te murskasitte sen täällä — oli eräs syy siihen, miksi olemme tässä tilanteessa. Kaikki keinot on lyöty matalaksi.

Silloin kun työllistimme pitkäaikaistyöttömiä, heidän palkkansa nousi noin 2,5-kertaiseksi. Minun mielestäni nuorten, jotka perustavat perhetä ja niin edelleen, pitää palkka saada. Tämähän on aivan hirvittävää nöyryyttämistä, jos lyödään vielä tällainen ikäluokkasota päälle. Kyllä heidän täytyy saada kunnon palkka. Työstähän tämä tulee.

Ed. Aittoniemi halusi sen vielä kysyä, mistä rahat. Rahathan tulevat tietenkin siitä, kun ihmiset ovat töissä ja he maksavat veron eikä tarvitse maksaa työttömyysturvamaksuja. Tuottavasta työstähän ne rahat ja resurssit tulevat, mutta tämä hallitus on lähtenyt siihen, että se aikoo lopettaa lopunkin työnteon. Nyt jos ottaa päivän töitä vastaan, niin jo menettää toimeentuloturvansa. Minusta on aika epäoikeudenmukaista, että luodaan ensin kohtuuton tilanne ja sitten ruvetaan syyllistämään, lyödään ensin kirveellä kallo halki ja sitten ruvetaan puhumaan, että oli kirvesvarren vika tai jotain muuta. Minusta on väärin syyllistää ihmisiä, jos ensin luodaan tilanne, niin kuin nyt työttömyysturvan osalta on luotu, ja sitten ruvetaan syyttelemään heitä, että he eivät ota työtä vastaan, kun itse se ensin tehdään.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli varsin outoa kuulla, että ed. Rengon ensimmäisessä puheenvuorossa kärki kohdistui nuoriin, että on harvinainen näky aktiivinen nuori työnhakija. (Ed. Rinne: Se ei ollenkaan pidä paikkaansa!) Kun nuoret raukat, jotka nyt tällä työmarkkinatuella, 116 markkaa päivältä viitenä päivänä viikossa ja vielä tarveharkintaisena, yrittävät työhakemuksia lähettää kymmenittäin kuukaudessa, heidän rahansa eivät riitä edes hakemuspaperiiden kopiaimiseen. Minusta tämä oli todella pöyristyttävää tällaisena aikana ajatellen näitä nuoria, joille ei ole tarjolla mitään ja joille tyrkytetään tätä 116 markkaa per päivä.

Eduskunnan työasiainvaliokunta nuorten työttömyyteen kiinnitti huomiota jo viime vuonna lausuaan hallituksen kertomuksesta ja otti ainoaksi kohdaksi nimenomaan nuorisotyöllisyyden uusien keinojen etsimisen. Jos niistä edes murto-osa olisi otettu hallituksen esityksessä huomioon, oltaisiin jo paremmassa tilanteessa.

Luulen vähän samoin kuin ed. Rimmi, että työasiainvaliokunnassa tämäkin lakialoite hallituspuolueiden toimesta äänestetään pois, ei oteta edes käsiteltäväksi. Samoinhan kävi mm. seksibisneslaeille, joilla olisi jonkin verran pystytty työntekijää suojelemaan, ed. Hassin ja ed. Steenius-Kaukosen lakialoitteita tarkoitan. Eli näin näitä asioita sitten käytännössä hoidetaan.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että työllisyydestä keskustellaan, nimenomaan pitkäaikaistyöttömyydestä. Siinä mielessä ed. Rinteen lakialoite on hyvä. Olisin myös kuitenkin kommentoinut tätä yleistilannetta sillä tavalla, että nyt kun talous on lähdössä nousuun, olisi todella mahdollista tehdä nuorisotyöttömyyden hyväksi aika paljonkin. Kun toisaalta kuitenkin esimerkiksi lukee SDP:n 21 kohdan työllistämishjelmaa, niin se on jollain tavalla hieman masentavaa luettavaa siinä mielessä, että kyllä sieltä puuttuu kokonaan ajatus siitä, että helpotettaisiin työn antamisen kynnystä ja edistettäisiin työhön hakeutumista, edistettäisiin omatoimisuutta, yrittäjyyttä, ehkä tarvittaisiin kymmenientuhansien uusien yritysten perustamista. Se on rakennettu vanhakantaiselle lapiotyöllistämislinjalle, joka ei muuttuneessa yhteiskunnassa kerta kaikkiaan toimi.

Toivoisin, että voitaisiin keskustella todella siitä, että esimerkiksi sosiaalisten tukijärjestelmien 50 miljardin käyttöä voitaisiin jotenkin uudistaa siten, että se edistäisi ihmisten omatoimisuutta yrittämään paremmin, jotta nimenomaan saataisiin nuorille työpaikkoja kestäväällä tavalla, mihin nyt olisi mahdollista edetä. Tällaisen toivomuksen sosialidemokraattien suuntaan vakavasti tässä esitän.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilän pitäisi uudemman kerran lukea nämä 21 kohtaa. Niihin sisältyvät kaikki nämä osaset, myös omatoimisen työllistämisen edistämisestä, yrittäjyyden tukemisesta, yritysten byrokraattisten esteiden vähentämisestä ja myös työvoimakustannusten maksupurusteiden muuttamisesta siten, että ne suosisivat työvaltaisia yrityksiä.

Mutta se kiireisin toimenpiteiden tarve, joka liittyy juuri pitkäaikaistyöttömyyden, massaistyöttömyyden leikkaamiseen, koostuu kyllä näistä vanhakantaisista toimista. Me emme pysty puolella vuodessa tai vuodessa polkaisemaan 200 000:ta uutta yritystä. Mutta me pystymme

perinteisillä työvoimakoulutuksen ja työllistämistuen keinoilla vähentämään lähes 100 000:lla vuodessa työttömyyttä, jos sosialidemokraattien työllisyysaloitteen mukaisesti toimitaan. Valtiontalouden nettokustannukset jäävät suhteessa tähän ongelmaan hyvin pieniksi, ehkä miljardiksi, kahdeksi. Kysymys on juuri siitä, että jos pyritetään toiminnan kautta, työn kautta yhteiskuntaa, se luo uutta toimeliaisuutta eikä jatka talouden syöksykierrettä, köyhyyden kierrettä, johon Ahon — Viinasen hallituksen johdolla on maa ajettu.

Työllisyyspolitiikassahan hallitus on selvittänyt erilaisia temppuja, jotka ilmaiseksi tai mahdollisimman halvalla silmänkäännon tapaan hoitaisivat työttömyyttä vähemmäksi, ainakin työttömyyslukuja vähemmiksi, vaikeivät tosiasiallista työttömyyttä. Viimeisimpinä ovat pitkäaikaistyöttömyyttä selvittäneen työryhmän ehdotukset, joissa esitetään lääkkeeksi verovapautta. Tosiasiallisesti juuri työllistämistukia lisäämällä päästäisiin samaan tavoitteeseen ja helpommin kuin sillä, että rakenneltaisiin verovapauden ja alipalkkojen saareke yhteiskuntaan.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Työn täytyy olla sellaista, että sen tuottamat tuotteet tai palvelut menevät kauaksi. Tällaista työtä ei luoda tällaisella lainsäädännöllä. Näin sanon siitä huolimatta, että olen verisen huolestunut kasvavasta nuorten ja pitkäaikaistyöttömien määrästä. Sellainen ajatus, että kun työntekijä tekee työtä ja maksaa veroja, tästä alkaa kehityksen kiertokulku, se on siinä oikein. Tällaista kehityksen kiertokulkua tarvitaan, mutta siihen kuuluu aina se, että työn tuottamat tuotteet ja palvelut menevät kilpailukykyisesti kaupaksi. Toinen työ tuottaa uutta työtä jne.

Ed. Rinteen näkemys, mitä hän äsken mainitsi, jossa tämä alkoi verotuksesta, kun tehdään työtä ja maksetaan palkkaa jne., on ympyrä, josta on kaksi kolmasosaa poissa, se tärkeä osa. Tämä on teoreettista samalla tavalla kuin teidän Rinteen mallinne, jossa työpaikat tulivat niin kalliiksi kuin ne suomalaisessa yhteiskunnassa eivät ole koskaan muulloin tulleet. Se loppui omaan mahdottomuuteensa. Parhaanne yrititte, ed. Rinne! Nämä ovat samanlaisia teorioita. Työllisyyslaki ei paranna asiaa enää tässä vaiheessa, me olemme niin huonossa tilanteessa. Työllisyyslailla ei saada sellaista työtä, mitä ed.

Rinne ajattelee aivan kauniisti. Minä olen samaa mieltä, pitää saada. Mutta yhteiskunnassa täytyy ostovoimaa elvyttämällä, kulutuskysyntää elvyttämällä saada väkisin yhteiskunnan pyörät liikkeelle, jolloin tuotannosta kaupan kautta kulutukseen kulkeva tavara alkaa liikkua ja tämä antaa uutta työtä, uusia verotuloja ja uutta ostovoimaa. Tämä on ainoa, millä me pääsemme liikkeelle.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että tämäkin aloite on tehty. Se omalta osaltaan ylläpitää sitä keskustelua työllistämisen ympärillä, jota tarvitaan, jotta mm. se viimeisin työryhmän ehdotus, johon ed. Koskinen viittasi, voitaisiin toteuttaa. Aina on löytynyt verukkeita, joilla erityisjärjestelyjä etenkin pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseksi on onnistuttu vastustamaan. Nyt lopultakin, kun tässä työryhmässä kaikki osapuolella olivat samaa mieltä, että voitaisiin edes kokeilla sitä, että pitkäaikaistyöttömillä olisi mahdollisuus tienata verottomana ja ilman, että työnantaja joutuisi maksamaan työntekijän sosiaaliturvamaksuja, niin kokeiltaisiin edes tätä.

Nuorten työttömien kohdallahan viime kesänä, kun alle 25-vuotiaita nuoria oli noin 90 000 työttöminä, heistä 50 000 oli ilman ammatillista koulutusta. Näiden nuorten paikka on koulun penkillä. Siitä oikeastaan lähti kansliapäällikkötyöryhmän työ liikkeelle, joka mietintönsä antoi joitakin viikkoja sitten ja johon ed. Renko viittasi. Tällä viikolla hallituksen iltakoulussa on tehty päätökset, joilla tähdätään, jos oikein muistan, noin 30 000 uuden koulutuspaikan käynnistämiseen ensi syksyyn mennessä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmasti jokainen tässä salissa yhtyy siihen, että suurikaan talouskasvu ei poista työttömyyttä. Näin ollen täytyy ilman muuta erityisjärjestelyihin ryhtyä.

Haluaisiin kiinnittää huomiota muutamiiin pieniin seikkoihin, jotka merkittävällä tavalla estävät työhön siirtymistä. (Ed. Laine: Pitää puhua kuin vastauspuheenvuorossa eikä normaalissa puheenvuorossa!) Me kansanedustajat olemme saaneet aika paljon kirjeitä ja mm. ...

P u h e m i e s : Vastauspuheenvuoro, ed. Kallis!

P u h u j a : Se koskee byrokratiaa, johon on viitattu. — Parturi ilmoittaa, ettei kannata tehdä

kuin puoli vuotta työtä sen takia, että työttömyysraha kuudelta kuukaudelta on niin suuri, että lopputulos on se, että koko vuoden ansio nousee yhtä suureksi, vaikka on puoli vuotta työttömänä. Meillä on 2 000 työtöntä lääkäriä, jotka odottavat orientoitumisvaiheeseen pääsemistä. Lääkäriliitto vastustaa, ei halua tällaista orientoitumisvaihetta järjestää, koska silloin tulisi markkinoille enemmän lääkäreitä. Eli ammattiyhdistys, tässä tapauksessa Akava, vastustaa sitä. Jos työtön ryhtyy yrittäjäksi, hän menettää ansioon sidotun päivärahan. Tällaisen mahdollisuuden vuoksi hän ei yrittäjäksi ryhdy. Nämä ovat tällaisia pieniä mahdollisuuksia, mitkä pitäisi hyvin pian poistaa. Se omalta osaltaan vaikuttaisi työllisyyteen.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi ensimmäisen kerran viiden vuoden aikana ei ollut täsmällinen eli hän ei puhunut totta, kun hän väitti, että työpaikan hinta tuli ns. Rinteen mallissa aikoinaan kalliiksi. Sitä tutki Helsingin kauppakorkeakoulu. Se oli arviointiryhmä, jonka työministeriö asetti, siis ulkopuolinen, koska ei luotettu työministeriöönkään. Muistaakseni siinä tuli noin 35 000—40 000 markkaa työpaikan hinnaksi, ja se oli halpaa työllistämistä, päinvastoin kuin ed. Aittoniemi sanoi. Mikä tärkeintä, niistä, jotka koko vuoden ajan olivat olleet työllistettyinä, pitkäaikaistyöttömistä, peräti 68 prosenttia sai jatkaa ilman tukea samalla työnantajalla. Tätä nimenomaan kauppakorkeakoulun tutkijat pitivät aivan ainutlaatuisen hyvänä.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikaisuksi ed. Kalliksen sanomaan, että Lääkäriliitto vastustaa 2 000:n lääketieteen opiskelijan valmistumista, totean, että tähän ei pidä paikkaansa, vaan päinvastoin liitto on huolestunut siitä, että ei ole sellaisia virkoja, joissa orientoituminen voisi tapahtua. Kun kunnat ja kuntainliitot ovat lopettaneet orientoitumisvirkoja ja ovat toisaalta myös vähentäneet sijaisten käyttöä, nämä nuoret lisensiaattitutkinnon suorittaneet lääkärit eivät saa mistään paikkaa, missä suorittaisivat sen vuoden tai, kun me olemme nyt Etassa, kahden vuoden koulutuksen, ennen kuin heidät laillistetaan lääkäreiksi. Tämä on tietysti aikamoista haaskausta.

Jokainen ajatus ja ehdotus, jolla voitaisiin nuorten työttömyyttä helpottaa, on minusta kuunneltava herkin korvin. Todella toivoisin,

että voitaisiin joustavuutta saada enemmän aikaan niin, että voitaisiin nuoria työllistää, vaikka pienemmilläkin palkoilla, kunhan vain saataisiin nuoret työelämään ja heille työkokemusta, etteivät he jää kokonaan ulkopuolelle. Monethan menisivät töihin vaikka ilman palkkaakin, mutta se ei ole mahdollista. Siinä mielessä tämä laki-aloite on erittäin hyvä, että tämä keskustelu käydään, ja sitä käydään varmaan myös valiokunnassa.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Haluan ensiksi todeta, että pyysin puheenvuoron välittömästi ed. Rinteen puhuessa ja tarkoitukseni oli lausua mielipide asiasta. Tarkoitukseni oli puhua vain paikalta se kaksi minuuttia. Mutta kun nyt kuuntelin näiden vastauspuheenvuorojen ajan käydyn keskustelun, niin kyllä hämmästelen esimerkiksi ed. Kallista. Te olette jo kolme vuotta ollut tässä salissa ettekkä opi ymmärtämään, mikä on vastauspuheenvuoron tarkoitus. Eihän teidän puheenvuorossanne ollut mitään sellaista, jolla te yrititte oikaista edellisen puheenvuoron käyttäjää. Tässä menee kokonaan sekaisin vastauspuheenvuorojen ja normaalipuheenvuorojen tarkoitus. No, asia kuuluu tietysti arvoisan puhemiesen valvontaan, mutta ehkä nyt kuitenkin eräänä vanhimmista valtiopäivämiehistä saan olla närkästynyt tällaisesta käytännöstä, johon eräät edustajat syyllistyvät.

Koetan lyhyesti sanoa sen, mitä piti tuosta paikalta sanoa.

Minusta ed. Rinne perustellessaan puheenvuorossaan lakialoitettaan oli hyvin oikeassa myös siltä osin, kun hän arvosteli hallituksen toimien riittämättömyyttä. Se, millä ed. Rinne perusteli aloitteen tekemisen tärkeyttä, on myös mielestäni hyvin paikkansa pitävä. Olen hänen lakialoitteestaan, ainakin sen pääsisällöstä, täysin samaa mieltä, ja vakuutan, että vasemmistoliiton kansanedustajat varmasti ovat teidän ehdotuksenne kannalla, jossa edellytätte, että palataan työllisyyslain työllistämismenettelyihin, jotka eduskunta parin vuoden aikana on ehtinyt jo kumota.

Nyt kyllä helposti sanotaan, että tämä on niitä vanhoja konsteja. Haluaisin kuitenkin näille arvostelijoille sanoa, että työllisyyslakihan säädettiin tässä talossa vuonna 1987 ja se oikeastaan täydellisesti, siis kaikilta osin, astui voimaan vasta vuonna 1990. Ei työllisyyslaki sen vanhempi ole, ja sitä alettiin jo kahden vuoden voimassaolon jälkeen heikentää. Siis ne, jotka sanovat, että vain vanhaan nojataan, eivät osaa erottaa,

mikä on vanhaa, mikä on uutta. Uudeksi työllisyyslain sisältö syntyi nimenomaan sen vuoksi, että esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunta oli vaatinut, että Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin toteuttamiseksi tarvitaan sellainen laki, joka toteuttaa tätä Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin tarkoitusta työstä, ja myöhemmin todettiin, että työttömyysturva on rinnakkainen.

Mutta mielestäni ne puheenvuoron käyttäjät, jotka äskeisessäkin keskustelussa sanoivat, että ei työllisyyslailla pystytä ratkaisemaan työttömyysongelmaa, ovat varmasti oikeassa. Tarvitaan monia toimenpiteitä. Se oli muuten työllisyyslainkin tarkoitus, että koko talouspolitiikan, kaikkien lohkojen, kaikkien ministeriöiden tulisi toiminnassaan ottaa huomioon työllisyysnäkökohta. Olen havainnut, että viime aikoina myös hallituksen sisällä on tätäkin näkökohtaa korostettu.

Mielestäni suomalaisessa yhteiskunnassa ei pidä hylätä täystyöllisyystavoitetta, olkoon että se on nyt pitkän matkan päässä. Mutta se on ihmisten hyvinvoinnin, tämän yhteiskunnan rakentamisen kannalta kuitenkin tärkeä tavoite eikä siitä ole pitkä aika, kun Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa kaikkien Pohjoismaiden parlamentaarikot yhdessä päättivät, että tästä tavoitteesta pidetään kiinni. Näin ollen toivon, että Suomessa näin myös voisi tapahtua. Milloin se saavutetaan, se on todella toinen asia.

Minä toivon, että työasiainvaliokunta ottaisi tämän ed. Rinteen aloitteen käsittelyyn, käsitteisi sen nopeasti, puoltaisi sitä ja saattaisi sen eduskunnan käsittelyyn. Mutta ed. Rinne, minä esitän teille sellaisen toivomuksen, että tallettakaa varmuuden vuoksi tuo aloite kuitenkin. Kun te mitä ilmeisimmin olette seuraavassakin eduskunnassa, niin pitääkö huoli, että se tulee viimeistään silloin käsitellyksi. (Ed. Rinne: Voin ottaa viestikapulan!) Toivon, että ed. Rinne pysyy yhtä lujana myös seuraavien eduskuntavaalien jälkeen työllisyysasian osalta.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Saattaa olla, että vastauspuheenvuoro, minkä pidin, ei suoranaisesti jonkun tietyn edustajan puheenvuoroon liittynyt, mutta se liittyi kyllä varsin monen edellisen puhujan puheenvuoroon.

Pyysin puheenvuoroa ed. Ala-Harjan vastauspuheenvuoron jälkeen, kun hän totesi, että monet menisivät vaikka ilman palkkaa työhön. Tämän minä tiedän. Monet lääketieteen lisensiaatit menisivät ilman palkkaa työhön, ja niitä työ-

paikkoja löytyisi kyllä terveyskeskuksista, mutta terveyskeskukset eivät uskalla ottaa sen takia, että jos näin menettelevät, silloin Lääkäriliitto panee tämän työpaikan saartoon. Ymmärrän osittain, että näin on, mutta esimerkiksi Ruotsissa vastaavanlaiset terveyskeskukset ovat auki ja sinne voidaan tulla vaikka palkatta työhön, jotta orientoitumisvaihe johtaisi laillistetun lääkärin ammattiin.

Puhemies: Minä todella pyydän huomauttaa edustajille — täällä nyt oleville ahkerille, hyville edustajille, joita täällä on monta — siitä, mitä sanoo 36 § eduskunnan työjärjestyksessä vastauspuheenvuorosta. Minä olen sitä täällä tuon tuostakin lukenut jo muutaman kerran, niin etten sitä aina halua kerrata. Mutta asiaan kannattaa kiinnittää huomiota, sillä puhujalistalla vuoroansa odottavat joskus saattavat havaita, että aikaa käytetään myös toisin.

Annan nyt vielä viimeisen vastauspuheenvuoron ed. Ala-Harjalle tässä vaiheessa.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ajattelin, että voin kyllä tämän peruakin, mutta todella lääkäri ei voi toimia työssä, ellei häntä ole laillistettu. Hän ei voi toimia myöskään palkatta työssä, kun ei häntä ole laillistettu. Nämä orientoivat virat ovat sellaisia, joissa toimitaan toisen vastuulla. (Ed. Kallis: Palkkaa vastaan!) — Kyllä, palkkaa vastaan, mutta toisen vastuulla. — Tällainen järjestely ei ole yksistään Lääkäriliitosta kiinni vaan myös siitä, jonka vastuulla tällainen henkilö toimisi, joka ei ole laillistettu ja joka ei saa palkkaa.

Minä nyt vain muistutan, että meillä on muitakin ammattiliittoja. Jokainen ammattiliitto on aika tarkka ollut samasta asiasta. Lääkärin työ on siinä mielessä vielä vastuullisempaa, että todella yleensä työssä oleva on vastuussa ihmishengestä, ja sen takia minusta ei pitäisi panna sellaista ajatustakaan liikkeelle, että otetaan maksuttomia lääkäreitä, koska todella vastuun pitää olla työssä mukana.

Ed. Riijohjärvi: Arvoisa puhemies! Ed. Rinne ansaitsee tunnustuksen siitä sitkeydestä, jolla hän on taistellut työttömyyttä vastaan. Hänen piirustuksensa mukaan tehty työllisyyslaki oli hyvä, niin kuin ed. Laine edellä esimerkiksi totesi. Valitettavasti vain sitä ruvettiin heti murtamaan. Minä muistan hyvin tarkkaan sen vastustuksen, joka työllisyyslailla silloin oli. Sitä vastustettiin oikealta ja vasemmalta ja kes-

kustasta. SMP sitä ajoi ja vasemmiston osittaisella tuella se sitten saatiin. Siinä täytyy sosiaalidemokraateille antaa tunnustus, että olivat sitä ajamassa, mutta heidänkin joukossaan oli epäilijöitä.

Tämä työllisyyslaki on nyt kuitenkin murrettu, ja on hyvin arvostettavaa, että ed. Rinne on lähtenyt kuitenkin uudelleen liikkeelle tämän lain kanssa. Minä toivon, että jos ei tämä niin seuraava eduskunta lain pystyy myös toteuttamaan.

Jos ajatellaan tämän kustannuksia, niin kun me olemme 50 miljardia antaneet pankkitukeen, voisimme 1—2 miljardilla jo laittaa ihmiset töihin. Suomessa ei saa alistua työttömyyteen. Minä arvostan ed. Rinnettä siinä, että hän ei ole alistunut työttömyyteen. Meillä on jonkinlainen lamaannus tässäkin eduskunnassa, että alistutaan markkinavoimien pyöriteltäväksi. Eivät markkinavoimat välitä siitä, ovatko ihmiset töissä vai eivät. Siellä pääoma etsii lisää tuloja. Se ei ole kiinnostunut ollenkaan kansalaisten hyvinvoinnista.

Me olemme nyt tällaisessa tilanteessa, että kansallisvarallisuutta tuhlataan kahdesta päästä. Me viemme hirveästi, paljon jää pääomia jo ulos, ja toisaalta me pidämme ihmisiä työttöminä, mikä on myös kansallisvarallisuuden tuhlaamista.

Olin eilen Iisalmen linja-autoasemalla. Siellä oli viisi ammattimiestä, rakennusmiestä, kaikki olleet jo lähes kaksi vuotta työttöminä. Tämä on hirveätä ihmisten taitojen tuhlaamista, kun on niin paljon rakentamista, vaikka ei uuden niin ainakin vanhojen korjaamista, että ne rakennusmiehet eivät edes riittäisi, mitä meillä tällä hetkellä on työttöminä.

Kun ajatellaan tätä kaikkea pankkituen rinnalla, joka on täysin tuuleen heitettyä veronmaksajien rahaa, kyllä voitaisiin työllisyys saada käyntiin, niin että jokainen työtä haluava saa varmasti tässä maassa työtä. On turha alistua siihen, että on niin ja niin ja niin paljon vielä oleva tulevaisuudessa työttömiä.

Kun täällä on herra työvoimaministeri paikalla, minä haluan huomauttaa, että tässä eivät nyt enää puheet auta. Ed. Vanhanenkin sanoi, että on hyvä, että keskustellaan. Tästä ei tarvitse keskustella. Tämä työllisyysasia on niin selvä asia, että se täytyy pakolla pistää käyntiin, eli niin kuin pakkasessa starttipilotilla joudutaan auto paukauttamaan käyntiin, herra työvoimaministeri, samalla lailla täytyy yhteiskunnan rahalla pistää työllisyys käyntiin.

Sitä minä ihmettelen kaikkein eniten, että porvarihallitus vastustaa sitä, että porvarien töihin otetaan yhteiskunnan, veronmaksajien rahalla ihmisiä. Tätä minä en ymmärrä. Kun vasemmalla tällainen myönnytys annetaan kapitalisteille ja sitä ei käytetä hyväksi, niin minä pidän, rouva puhemies, tätä kyllä sellaisena vaivana ja vikana, josta ed. Rinne sanoi, että se ei lääkkeillä parane. En tiedä, millä se paranee, mutta idea on juuri tämä, että olemassa olevien yritysten kautta työllistetään ihmisiä. Ed. Aittoniemi puhuu ostovoimasta. Miten ostovoima nousee, jos ollaan pienillä korvauksilla eikä vielä mitään tehdä? Koko kansa köyhtyy.

Meillä on hyvin paljon aloja, esimerkiksi hoitoala, jolla ihmiset nääntyvät työn paljouden alle, ja sitten suuri osa ihmisiä on sivussa. Kyllä meillä työtä riittää kaikille, ja sitä kautta nousee myös kansalaisten ostovoima. Suomalainen sananlasku sanoo, että aina ahkera laiskan voittaa. Minä en sano, että työttömät ovat laiskoja, mutta heidät on pakotettu laiskuuteen.

Työllisyyslaki, jonka aloitteen ed. Rinne on tehnyt, avaa mahdollisuuden päästä pois tästä pakkopaidasta, että ihmisten pitää olla työttömiä. Minä toivon, että tämä saa valiokuntakäsittelyssä myönteisen vastaanoton ja että työllisyyslaki saadaan jälleen voimaan. Tällä me voimme antaa myös ihmisille tulevaisuuden mahdollisuuksia. Kun jo lääkäritkin ovat vailla töitä, niin kyllä varmasti kaikille löytyy töitä. Mutta talousviisaat ajatuksia ei enää kannata kuunnella, vaan on todella ryhdyttävä toimenpiteisiin, herra työvoimaministeri. Älkää kuunnelko niitä porvarien viisauksia vaan kuunnelkaa joskus niitäkin, jotka edustavat työtätekevää kansaa ja jotka kaikkein lähimpänä joutuvat elämään niitä ihmisiä, jotka työttömyyden takia ovat joutuneet moniin muihin vaikeuksiin.

Meitä on viisimiljoonaa ihmistä Suomessa, yksi maailman suurimpia maita väkilukuun nähden ja myös rikas maa. Meidän ei tarvitse alistua työttömyyteen. On järjen köyhyyttä, että ollaan työttöminä, vaikka sitten se on toisaalta tahallista kapitalismin kumartamista ja ylimitoitettua markkinavoimiin uskomista. Eivät markkinavoimat tule tekemään töitä ja huolehtimaan kansalaisten hyvinvoinnista. Ne huolehtivat omasta hyvinvoinnistaan. Yhteiskunnan on välttämättä huolehdittava kansalaistensa hyvinvoinnista. Silloin, kun nähdään, että peli menee pieleen, on puhallettava peli poikki ja lähdettävä uudella tavalla sitä kehittämään. Emme saa alistua markkinavoiimien orjuuteen.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! En halua tässä yhteydessä ottaa arvioitavaksi ed. Rinteen aloitetta tästä kysymyksestä. Tiedän sen sisällön pääpiirteet, mutta en sitä pulpetiltani löytänyt, eikä tämä ole varmasti oikea paikkakaan, mutta muutoin kannattanee tässäkin yhteydessä hetki käyttää asian ympärillä olevaan keskusteluun tähänkin aikaan vielä perjantai-iltapäivää. Olkoon sitten arki tahi pyhä, työtön ja hänen perheensä kokevat sen yhteiskunnallisen ongelman kaiken aikaa niin perjantai-iltpäivisin kuin maanantaiaamuksinkin. Siinä mielessä tietysti jokainen mahdollisuus uusien, rakentavien, realististen vaihtoehtojen löytämiseen on ilman muuta suomalaisen yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeää. Tässä yhteydessä siltä pohjin pari sanaa sanoisin.

Pyrkimys on tietysti, jokainen sen taatusti ymmärtää ilman mitään sivumielemiä, löytää kaikki ne meidän kansantalouteemme suinkin sopivat mallit, joilla työttömyyttä kyettäisiin leikkaamaan, sen vaikutuksia lieventämään. Mitään sellaista mahdollisuutta, joka olisi sanoisiko esimerkiksi muualla Euroopassa tänä päivänä käytössä, ei ole meillä jätetty läpi käymättä, vaan totta kai maksimaalisesti koetettu kartoittaa ne vaihtoehdot, joita tässä suhteessa suinkin olisi käytössä.

Minulla on henkilökohtaisesti se käsitys, että työttömyyden pahin vaihe on ohi eletty. Minulla on se käsitys, että me jopa parhaassa mahdollisessa tapauksessa kykenemme tämän vuosikymmenen kuluessa saamaan työttömyyden puolitetua ehdolla, että meidän kansantaloutemme tervehdyminen lähtisi liikkeelle tavalla, josta on hyviä ennusmerkkejä olemassa, mutta samanaikaisesti myös tavattomia riskitekijöitä.

Joka tapauksessa tuolloinkin työttömyys vielä jäisi meillä kansallisesti häpeällisen korkealle tasolle puolittuussaan. Me tarvitsemme aktiivisen työvoimapolitiikan keinoja ja niitten kehittämistä kaikkineen, mutta me tarvitsemme myös työttömyyden lieventämiseksi ja työttömyyden katkaisemiseksi entistä enemmän sijaa talouspolitiikalle ja talouspolitiikan puitteissa niille toimille, jotka työttömyyden hoidon kannalta ovat ratkaisevia.

Tässä mielessä tietysti on eletty varsin ahtaissa raameissa, varsin nuikkojen liikkumavarojen puitteissa. Tänä päivänä liikkumavaraa mielestäni on suuremmassa määrin olemassa ennen muuta kahden kysymyksen hoitamiseksi. Toinen niistä on nuorisotyöttömyys ja toinen on pitkäaikaistyöttömyys. Molempia erityisaloja koskien

on vastikään saatu valmiiksi erittäin perusteellisen valmistelun tuloksena ohjelmat, joilla koetaan kumpaankin löytää ratkaisuja, ja, arvoisa puhemies, myös niin, että näihin, sekä pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisuun liittyviin mahdollisuuksiin, että nuorisotyöttömyyden hoitoon liittyviin mahdollisuuksiin löytyisivät jo ensimmäiset selvät ratkaisumallit eduskunnalle tämän kevään aikana jätettävässä toisessa lisätalousarviossa. Ei ole mahdollista niiden osalta yhtään tämän pidemmälle odotella. Ongelmat ovat vaikeutumassa, ja sen vuoksi myös talouspolitiikassa täytyy löytyä tässä vaiheessa lisää mahdollisuuksia työttömyyskysymyksen hoitamiseksi.

Asiat eivät sillä tietysti käden käänteessä poistu, mutta lisämahdollisuus tulee hyvin nopeasti myös sitä kautta, että Euroopan unionissa pannaan huomattavan paljon painoa työttömyyskysymyksen hoitamiseksi, ja ne rakennerahastot, joita Suomelle jäseneksi liittyessään tulisi mahdollisesti käyttöön, tuovat vaikutuksillaan todella paljon lisämahdollisuuksia aktiivisen työllisyyspolitiikan hoitamiseksi, ja erityisesti niin, että EU on valmis rahoittamaan sellaisia valmisteltuja suunnitelmia, valmisteltuja yksilöityjä projekteja, jotka ennen muuta liittyvä nuorisotyöttömyyden hoitamiseen ja pitkäaikaistyöttömyyden hoitamiseen.

Rakennerahastoista rahoitetaan kolmea yhteiskunta-alueita, maataloutta, aluepolitiikkaa ja työvoimapolitiikkaa. Lähden siitä liikkeelle, että niiden rajojen puitteissa, jotka meidän EU-sopimuksemme liittyvät, työllisyyspolitiikalle löytyy keskeinen sija. Euroopassa normaalisti EU:n rakennerahastojen kautta rahoitetaan noin 30 prosenttia näistä rahastoista työvoimapolitiikkaa, mutta vaikeammissa maissa aina 50 prosenttiin saakka. Kun Suomi suhteutetaan muihin Euroopan valtioihin ja katsotaan meidän työttömyystilannettamme suhteessa Euroopan muihin maihin, niin on täysin selvää, että näistä rakennerahastoista on vähintäänkin puolet saatava työttömyyden hoitamiseen. Se on äärimmäisen merkittävä lisäresurssointi taloudellisesti aktiivisen työvoimapolitiikan toteuttamiseen niin nuorisotyöttömyyttä kuin myös pitkäaikaistyöttömyyttä koskien.

Molemmat aihealueet on siis tehty ikään kuin hyvinkin nopeasti käyttöön otettaviksi sovellutuksiksi, jotta me saisimme nopeasti vuodenvaihteen jälkeen yhteiskunnallisten vaikeimpien kysymysten hoitamiseen EU:n rakennerahastoihin mahdollisuuksia. Siinä me joudumme ottelemaan maatalouspolitiikan ja perinteisen aluepo-

litiikan kanssa, mutta joka täällä nousee sanomaan, että työllisyyspolitiikka väistyköön aluepolitiikan ja maatalouspolitiikan tieltä, niin pyydän tuon puheenvuoron kuulla.

Arvoisa puhemies! On paljon tietysti myös kansallisia keskusteluja käynnissä. Annan äärimmäisen suuren arvon esimerkiksi sille, että pääsimme yhdessä työmarkkinaparttien kanssa yksimieliseen käsitykseen lähestymistavasta, jolla pitkäaikaistyöttömyyttä nyt pitäisi Suomessa pyrkiä ratkaisemaan. Tässä aloitekeskustelun kyseessä ollessa viitataan ehkä julkisuudessa eniten huomiota osakseen saaneeseen yksimieliseen ehdotukseemme, joka yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja myös valtiovarainministeriön, sosiaaliministeriön virkamiesten kanssa on valmisteltu, ja se on erittäin pitkään työttömänä olleiden henkilöiden nettopalkkamalli.

Se tarkoittaa, arvoisa puhemies, että henkilö, joka on ollut yli 24 kuukautta työttömänä, jonka työllistymismahdollisuudet ovat hupenneet erityisen pitkän työttömyyskauden aikana, voisi saada tänä päivänä, jos malli hyväksyttäisiin lainsäädännössä, työtä ilman, että hänen tarvitsisi maksaa valtiolle siitä tuloveroa. Vastaavasti työnantajan kannalta houkuttelevuutta tällaisen henkilön palkkaamiseksi lisäisi se, että hänen palkastaan ei jouduttaisi maksamaan palkkakustannusten normaaleja sivukuluja, välillisiä työvoimakustannuksia.

Voidaan sanoa, että se on epäsosiaalinen sen vuoksi, että ei niitä maksuja maksettaisi asianomaiselle. Mutta ne eivät kerry hänelle myöskään työttömänä kirstossa oltaessa, ja sen vuoksi me olemme työmarkkinajärjestöjen kanssa nyt yhdessä tulleet siihen käsitykseen, että tämä malli on Suomessa vakavasti todellakin selvitettävä ja koetettava sitäkin mahdollisuutta hyväksi käyttäen löytää ratkaisu ehkä kaikkein vaikeimmassa elämäntilanteessa olevien ihmisten ja heidän perheidensä auttamiseen.

Viitataan siis ed. Rinteen aloitteeseen, vertaan tähän yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa juuri vastikään valmisteltuun malliin siitä, että kun rauhassa ja rakentavasti pyrimme erilaisia aloitteita realistiselta pohjalta taloudellisesti mahdollisina malleina löytämään ja kehittämään, niin me Suomessakin kykenemme yhteistalkoilla toimimaan.

Viimeksi haluan, arvoisa puhemies, viitata siihen, että älkäämme nyt kuitenkaan sellaista vaikutelmaa antako, että mitään ei olisi tehty. Sanoisinko, että melkeinpä eniten tässä korventaa se, että joku tulee eteen ja sanoo, että olette te

ihme kavereita, miksette tee mitään, ja se ilmaistaan koko lailla kansanomaisesti. Minä ymmärrän ihmisiä, jotka työttöminä tulevat näin sanomaan, koska se sanominen kumpuaa erittäin suuresta pettymyksestä yhteiskuntaa kohtaan. Mutta jos sitä tulee esittämään kansanedustaja, joka tarkalleen tietää, mitä tässä maassa tehdään työttömyyden hoitamisessa, niin silloin kysymys on kohtuuton.

Loppujen lopuksi haluan vielä kertaalleen sanoa sen tältäkin paikalta, että pitkiin aikoihin ylivoimaisesti yllättävin kannanotto työttömyyden hoitamiseen on tullut julkiselta vallalta. Satuin huomaamaan, että kun valmistelimme ns. nuorisotyöttömyysehdotuksen, joka tulee eduskuntaankin toisessa lisäbudjetissa lähiaikoina, niin Suomen Kuntaliitto, tämä hieno arvovaltainen elin, jonka edeltäjien työskentelyssä ainakin Suomen Kaupunkiliitossa on saatu mukana olla, esitti oman moraalisen kannanottonaan, että työllistämisasian hoito ei kuulu Suomessa kunnille. Jotenkin yritin kaataa ämpärillisen vettä henkisesti niskaani ja kysyä, olenko hereillä.

Arvoisa puhemies! Jos joku tässä maassa tulee ja sanoo, että julkinen valta ei toimi tai se toimii erittäin kehnosti, niin olen 110-prosenttisesti samaa mieltä, että julkinen valta ei toimi, jos Suomen kuntakentällä on otsaa, moraalista kanttia tulla sanomaan, että työttömyysasian hoitaminen ei Suomessa kuulu kunnille. Se on pöyristytävää puhetta. Se on yhteiskunnallisesti valistumatonta ja öykkärimäistä asennoitumista. Toivon, että käytännössä toimivat Suomen kunnat vastaavat myös moraalisesti ja yhteiskunnallisilla ratkaisuillaan siitä, ettei tällaisia kannatoita käytännössä lähdetä soveltamaan, mitä heidän ns. etujärjestyksensä työttömyysasiain osalta kantaa ottaessaan on julkisuuteen saattanut.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En yhtään ihmettele, jos ministeri Kanervaa korpeaa todella. Nimittäin en minäkään väitä, ettei mitään olisi tehty. Erityisesti haluan sanoa esimerkiksi Suomen Kuntaliitosta — minä kiinnitin siihen myös huomiota — että jos tällä tavalla julkinen valta sanoutuu todella irti vastuistaan, niin kuka sitten vastaa, ei kukaan. Kyllä todella on yhteiskunnallinen ilmapiiri muuttunut huonompaan suuntaan.

Kaksi asiaa ministeri Kanervan puheenvuoroon. Minkä vuoksi ei ole tullut mielestäni kunnan tuloksia? Ensimmäinen on, että tukiviidakko pitäisi purkaa. Tässä on nyt yksi hyvä mahdollisuus esimerkiksi työllisyyslain puitteisiin se-

pistää. Se on helppo ja käyttökelpoinen menetelmä, yksi, kaksi, korkeintaan kolme tukimuotoa, joilla operoidaan.

Vielä tärkeämpi asia on, käytännön työntekijän sen tiedän, että nimenomaan asiakaspalveluhenkilökuntaa on lisättävä. Sillä saadaan tuloksia oikein nopeastikin aikaiseksi. Mutta kuten Kuntaliittokin heittää moraaliset henkselit, valtiovarainministeriö heittää henkselit, että ei asiakaspalveluhenkilökuntaa. Ymmärrän, että korpeaa.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Koska olen huono kellon mittaaaja penkissä, halusin tulla tänne korokkeelle, ettei ole angstin olo sen suhteen, että sekunnit kuluvat.

Vastaan mielelläni ed. Rinteen puheenvuoroon todeten ensin, että minä en tiedä Suomessa ketään, joka tuntisi koko sen tukiviidakon yksityiskohdat, joita lainsäädännössämme tänä päivänä työllisyyspolitiikan alueella on. Tiedän yhden henkilön, joka tuntee sen parhaiten. Hän on työministeriössä toimiva Harri Skog, loistava juristi, joka Suomessa suvereenimmin tuntee sen tukiviidakon yksityiskohdat, ja hänkin tuntee ne vain osaksi. Häneltäkään ei löydy vastauksia kaikkiin tukiviidakkoa koskeviin kysymyksiin. Menkää työttömän tilanteeseen ja miettikää, miten hänen pitäisi muka tuntea suomalaisen työllisyyspolitiikan tukiviidakko. Absurdi ajatuskin, että häneltä voisi edellyttää sitä, tai työnantajilta, jotka entistä enemmän käyttävät työvoimatoimistojen palveluja. Työnantajatkaan eivät tiedä niitä, vain ehkä joissakin isoimmissa firmoissa, joissa on mahdollisuus palkata asianomaisia juristeja selvittämään näitä asioita, ja nekään eivät pääse ikinä siihen, minkä Skog tuntee ja tietää.

Kolmas seikka on se, etteivät työvoimaviranomaisetkaan jatkuvasti muuttuvien, lisääntyvien normien alla toimiessaan ja byrokratian lisääntyessä pysy millään päivän tasalla sen suhteen, miten heidän pitäisi tukiviidakkoa soveltaa käytännön tilanteisiin. Tehdään järjetön määrä aivan turhaa työtä.

Tällainen on tilanteemme. Olen irrottanut kehumani Harri Skogin työministeriön virkatehtävistä ja nimittänyt hänet tekemään selvitystehtävän, jonka määräaika päättyy muistaakseni juhannuksen korvilla. Hänen tarkoituksensa on tehdä yksityiskohtainen, konkreettinen, toimeenpantava ehdotus tukiviidakon purkamisesta. Toivon, että pystyn hallituksen budjettiriihesä esittelemään tukiviidakon purkamista koskevan ehdotuksen niin, että hallitus voisi siihen

sitoutua ja se voitaisiin eduskuntaan saattaa. Tiedämme, että hänellä ei ole taikasauvaa, mutta hänellä on paljon voimaa ja näkemystä sen asian selkeyttämisessä.

Mitä tulee asiakaspalvelun henkilöstömäärän lisäämiseen työvoimatoimistoissa, työvoiman määrä ei ole reagoinut mitenkään tehtävien räjähdyksmäiseen kasvuun. Ennen muuta eteläisessä Suomessa tämä on johtanut täysin kestäväntörmään tilanteeseen. Olen jättänyt käsistäni tällä viikolla toiseen lisätalousarvioon ehdotuksen, joka lähtee siitä, että kykenisimme tässä vaiheessa palkkaamaan kuta kuinkin 200 henkilötyövuotta tarkoittavan määrän ihmisiä kaikkein vaikeimpien ruuhka-alueitten työn hoitamiseen. Siellä on nyt talouden lähdeyttä elpymään myös työnvälitykseen liittyvää kysyntää. Työnvälitystoimet työnvälitystoimistoissa ovat selvästi lisääntyneet, siis positiiviset vaihtoehdot eivätkä vain koko ajan päällekaatuvien ongelmien hoitamiseen liittyvät työtehtävät. Näin ollen on kaikkien edun mukaista, että työnvälitys mahdollisimman tehokkaasti nyt pyörisi ja että se pyörisi siellä, missä paine on kaikkein rajuin. Ilman muuta tässä on alueellisia eroja jossain määrin olemassa. Kaikkialla Suomessa paine on kova, mutta hankalin se on väkirikkaimpien työvoimatoimistojen alueella.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kanerva sanoi, että jos työn sanoo, ettei hallitus ole tehnyt mitään, hän ymmärtää, mutta jos kansanedustaja näin sanoo, hän ei ymmärrä. Minä en ole kyllä todella kuullut kansanedustajan sanovan ihan näin kuin mihin ministeri äsken viittasi. Jos joku on sanonut, niin ilmeisesti hän puhuu silloin työttömien kielellä. Itse puheenvuorossani sanoin, että hallituksen toimet ovat riittämättömät. Arvelen, että useimmat kritiikin harrastajat juuri tätä ilmaisua käyttävät.

Varsinaisesti vastauspuheenvuoroni pyysin sen vuoksi, että minusta ministeri Kanerva antoi nyt liian kauniin kuvan Euroopan unionin vaikutuksesta esimerkiksi Suomen työttömyysongelman ratkaisuun. Tämän epäilyni perustan seuraaviin perusteluihin.

Ensiksi, Emu-kriteereissä ei ole minkäänlaista asemaa työllisyystavoitteella. Toiseksi, jos EU on niin merkittävä työllisyyden turvaaja, miten on selitettävissä, että Espanjassa ja tällä hetkellä muistaakseni Irlannissa ovat työttömyysluvut välillä vähän suuremmat, siis prosenteissa, välillä vähän pienemmät kuin Suomessa? Miten olisi

mahdollista se, että kun Tanskan liittyessä Euroopan yhteisön jäseneksi Tanskassa ei ollut työttömiä mutta muutama vuosi sen jälkeen oli jo 300 000 työtöntä? Mahtaako nyt olla kyse siitä, kuten eräissä Euroopan unionin rahastoissa, että siellä on rahasto, jossa rahaa käytetään vuodessa ehkäpä puolet siitä, mitä Suomi asianomaiseen tarkoitukseen, mutta kun se alue on 370 miljoonaa asukasta suurin piirtein, niin eihän siitä riitä paljoa asukasta kohti?

Nämä epäilyni tässä esitän ja pidän vaikeana jatkaa keskustelua, ennen kuin saadaan konkreettista tietoa, varmuutta niistä numeroista, joihin ministeri äsken viittasi. Lopuksi sanon, että eivätköhän nekin rahat ole sitä suomalaisten jäsensmaksua, joka vain kierrätetään sitä kautta.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallituksen päätösten ja talouspolitiikan työttömyysvaikutukset ovat olleet hallitukselle sivujuonne. Niistä ei ole piitattu, jos ajatellaan kotimarkkinoiden ostovoiman romahduttamista — vähittäiskauppa kolmessa vuodessa 28 prosenttia alas — ja yksityistämisen työttömyysvaikutuksia tyyliin Tele tai devalvaatiotappioihin kaadetuista pk-yrityksistä piittaamattomuutta ja pankkituen vastikkeettomuutta ja arvonalisäveroa. Kaikki nämä ovat osittain vaikuttamassa tilanteen kärjistymiseen.

Ministeri sanoi, että hän haluaa nähdä, kuka tulee sanomaan, että työttömyys väistyy maatalouspolitiikan tukien tieltä. Kyllä ministeri tulee pian tapaamaan niitä, täältä puuttuvan keskustan ryhmän ja ministeriryhmän varsinkin. Nyt jo ollaan sotkemassa maatalouden tukia aluepoliittisiin tukiin. Nyt jo pannaan säilöttävän 5A-tuen piikkiin ilmeisesti 450 miljoonaa markkaa rakennerahastojen rahaa. Samaan aikaan sisäministeriössä valmistellaan hyvässä kepuohjauksessa 5B- ja kakkostavoitteen yhteensovittamista ilmeisesti niin, että ne painottuvat maatalouden 5B-tukivähykkeelle. Taantuville teollisuuspaikkakunnille, joilla työttömyinä tai vastaavassa elämäntilanteessa olevista 760 000 suomalaista valtaosa on, ei aiota jättää oikeastaan minkäänlaista tukea.

Nyt on hyvin tärkeää saada aluekehitysrahaa ensi vuoden budjettiin tuntuvasti lisää. Mutta myös EU:n mahdollisten tukien hyödyntämiseksi pitäisi työministeriön toimia nopeasti hallituksessa siihen suuntaan, että EU:n osallistumista varten me saamme budjettiin tuntuvasti investointien vedätysrahaa, jolloin EU:n työllisyysvaikutus vasta voi toteutua.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva kiinnitti osaksi oikeisiin ongelmiin huomiota, mutta tätä työllistämistukiviidakkoa ehkä kuitenkin liioiteltiin. Oleellisin pulmahan on ollut se, että hallituksen työllisyyspolitiikka on ollut vajaamitoitettua ja ponnetonta. Aluksi työllisyyslain mukaiset työllistämistuet olivat hyvin yksinkertaisia, mutta sitten siihen lisättiin metsänhoitoa, erilaisin perustein porrastettuja systeemejä, harjoittelurahoja jne., ja kaikkein pahimmin systeemiä sekoitti työmarkkinatuki, joka loi aivan oman byrokratiamaailmansa. Sosialidemokraatit tukevat kyllä selvitysmies Skogin pyrkimyksiä löytää yksinkertaisempi työllistämistukimalli, mutta korostan edelleen, että olennaisin puute on se, että rahoja on liian vähän, ei se, että niitä ohjatesa tulee turhaakin työtä. Pitäisi pyrkiä sellaiseen työllistämistukimalliin, joka edistää pysyvää työllistymistä mahdollisimman monessa tapauksessa. Siinä suhteessa kai nykyjärjestelmä ei ihan paras mahdollinen ole.

Pitkäaikaistyöttömien verovapaan vyöhykkeen luominen olisi taas uusi kontrollikohde, uusi systeemi, joka monimutkaistaa järjestelmää. Vaikka pidän hyvänä niitä pyrkimyksiä, joita tässä uudessa ajatuksessa on, niin pahoin pelkään, että siitä tulee turhia ongelmia verrattuna siihen, että vanhaa työllistämistukimekanismia olisi ajanmukaistettu ja laajennettu. Valtiontalouden kannalta tosiaan siinä ei suurta eroa lopputuloksessa ole.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Koskinenkin ihmettelyn myös minä sitä, että ministeri Kanerva kiinnitti niin paljon huomiota nimenomaan työllistämistukiviidakko-ongelmaan. Totta kai se on ongelma, mutta suurin ongelma on se, että hallitus ei halua käyttää riittävästi rahaa työllistäviin toimenpiteisiin. Tässä yhteydessä myös ihmettelen tätä EU-pelastusta, jota ei ole kyllä odotettavissa noin yksiselitteisesti kuin ministeri antaa ymmärtää.

Haluan muistuttaa siitä, että kun Tutkas järjesti eduskunnassa talouspoliittisen seminaarin, niin aikaisemmin ruotsalainen monetaristinakin tunnettu ekonomisti professori Söderström ihmetteli todella suureen ääneen sitä, että Suomessa on hyväksytty tällainen jättityöttömyys. Hänen kritiikkinsä käski kyllä kohdistui nimenomaan maan hallitukseen. Hänhän on, kuten tunnettua, varoitellut Ruotsin porvarihallitusta alistumasta tai hyväksymästä tai harjoittamasta

sellaista talouspolitiikkaa, mitä Suomessa tehdään. Tästä vain kovin vähän meillä on puhuttu. Nimenomaan tämä hallitus on määrätietoisesti hyväksynyt ja halunnutkin tällaisen jättityöttömyyden.

Kovin laiha lohtu on nyt, ministeri Kanerva, se, että nyt havahdutaan huomaamaan tämä Etelä-Suomen tilanne. Parempi myöhään kuin ei milloinkaan, mutta todellakin tilanne on rajusti muuttunut Etelä-Suomessa ja Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa. Jos nyt saadaan vihdoinkin lisää henkilöresursseja työnvälitystehtäviin, totta kai se on hyvä, mutta kuten sanottu, kun ei ole välitettävää työtä kovin paljon, eivät ne lisäihmiset voi myöskään työksi muuttua. Kaikenlainen yksinkertaistaminen ja järkevöittäminen on hyväksi, mutta korostan vielä sitä, että ilman rahoja se ei hyödytä.

Ed. L i n d r o o s : Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni moneen vuoteen ei ole yksittäisen kansanedustajan tekemän lakialoitteen pohjalta tai perusteella käyty niin laajaa ja hyvää keskustelua kuin ed. Rinteen aloitteen pohjalta nyt on käyty. Ainoa murhe tietysti on se, että se on käyty lähes tyhjässä salissa eli asiasta aidosti kiinnostuneet enää jaksavat istua paikoillaan ja näennäisesti asiaan suhtautuvat ovat jo poistuneet.

Minä olen ihminen, joka uskon aina hyvyyteen. Tässä asiassa haluaisin nähdä sen hyvän, että salin miltään puolelta asiaa ei ole vähätelty eikä ongelmaa ole vähätelty vaan päinvastoin. Ehkä lähestymisteissä on eroja.

Edustajat Viljamaa ja Rimmi käyttivät keskustelun alkuvaiheessa puheenvuoron, jossa he epäilivät, että kun lakialoite täältä nyt lähtee työasiainvaliokuntaan, se siellä äänestyspäätöksellä jätetään veralle lepäämään. Henkilökohtaisesti sen valiokunnan puheenjohtajana tietysti toivon, että edustajat Viljamaa ja Rimmi ovat väärässä. Mutta saattaa kyllä niin olla, että ilman tukea ei aloitetta saada keskustelun alle. Mielestäni se on yhteiskunnallinen suuri vääryys, jos tästä asiasta ei voida puhua jatkossakaan tässä salissa. Sen takia henkilökohtaisesti haastan työministeri Kanervan peliin mukaan, että me yhdessä yrittäisimme hoitaa niin, että tätä keskustelua ei tyrehdytettäisi tässä talossa niin, että se äänestämällä jätetään pöydälle valiokunnassa. Mielestäni se on sen arvoinen asia, jos Suomi on menettämässä nuorten kohdalla yhden sukupolven käsistään. Se on sen laatuinen asia, että sitä ei poliittisella temppuilulla nyt kannattaisi ohittaa.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Minustakin on tärkeätä, että tällaiset aloitteet tulevat todella käsittelyyn. Valitettavan usein käy niin, että aloite jätetään valiokunnassa käsittelyyn ottamatta vain sen takia, että se on tullut väärästä joukosta. Kuten työasiainvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja totesi, tässä keskustelussa ei ole poikkipuolista ajatusta esitetty tavoitteeseen, joka aloitteella on. Käsittelyhän tarkoittaa sitä, että se tutkitaan ja mietitään, millä tavoin se voitaisiin toteuttaa. Käsittely ei vielä merkitse sitä, että sitoudutaan viimeistä pilkkua myöten kaikki hyväksymään, mitä aloitteessa on, vaan että asia nousee esille. Työttömyys on niin vakava kysymys tässä yhteiskunnassa, että jokainen yritys sen lievittämiseen ansaitsee perusteellisen käsittelyn eikä suinkaan sellaista ratkaisua, että se oikopäätä hylätään tai jätetään käsittelyyn ottamatta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

10) Suomen itsenäisyyden juhlarahaston SITRAn toimintakertomus vuodelta 1993 (K 2)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

11) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 3 (HE 36)

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 275/1993 vp)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio